

TANTÁRGYI TEMATIKA

Tantárgy neve: Irodalomelmélet	Tantárgy Neptun kódja(i): BTMMN301 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!) Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)
Tárgyfelelős (név, beosztás): Farkas Zsolt adjunktus	
Tantárgyi egység: Irodalomelmélet	
Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMMN301 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)	
Javasolt félév: 2. (A szak keresztféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan szám mindig őszi, páros szám tavaszi félévet jelent.)	Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
Óraszám/hét: 2 (A nappali képzés heti óraszámja 15 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a nappali tagozatos féléves óráknak mindig az egyharmada: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)	Számonkérés módja (a/g/y/k/b): kollokvium (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés</i> ill. az <i>Értékelés</i> pontoknál.)
Kreditpont: 4	Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)
Tantárgyi egység feladata és célja (3–4 mondatban összefoglalva): Az irodalomelmélet lényegében a primérirodalom-olvasás gazdagítása a hozzá kapcsolható humántudományos diskurzusok, elméletek, művek olvasásával és fordítva. A kurzus feladata: 1.) néhány elemi és sokat tárgyalt retorikai, nyelvészeti, filozófiai, társadalomtudományi, kultúrtörténeti fogalom alaposabb megismerése, interdiskurzív körbejárása, továbbá 2.) néhány főbb, részben kortárs irodalomelméleti iskola bemutatása. Pedagógiai cél: a sokrétű humán műveltségigénynek, vm. komplex történeti, kulturális, irodalmi jelenségek nagytotálban való elhelyezése képességének fejlesztése. Kollokvium: négy klasszikus novellát valamely irodalomelméleti nézőpontból megolvasni. Az órák anyaga több is, kevesebb is, mint a kollokviumi követelmények.	
Tantárgyi egység tematikus leírása 12–15 heti bontásban: 1. Szemiotika, retorika, nyelv, irodalom 2. Irodalom és a művészetek 3. Jel, jelölő, jelölt, metafora, metonímia, ironia 4. Igazság és irodalom 5. Felvilágosodás, romantika 6. Darwin, evolúcióelméletek 7. Nietzsche és következményei 8. Freud, pszichoanalízis 9. Paradigmaváltás, relativitás- és kvantumelmélet 10. Pozitívizmus, fenomenológia, egzisztencializmus 11. Marxizmus 12. Hermeneutika 13. Strukturizmus, posztstrukturalizmus	

14. Posztmodern, dekonstrukció

15. Feminizmus, gender studies

Félévközi számonkérés módja (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.):

Értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): K

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgázhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetésekor a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetésekor a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom, a tantárgyi egység egészéhez (legalább 3 irodalmi tétel, lehetőleg 1 idegen nyelvű) vagy 12–15 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

A kollokviumon a 4 megadott novella valamelyikét valamely irodalomelméleti nézőpont szemszögéből, diskurzív stílusában kell értelmezni.

Novellák:

E. T. A. HOFFMANN, *A Homokember* (1813, német), ford. Barna Imre, több kiadásban

E. A. Poe, *Az ellopott levél* (1844, amerikai), ford. Pásztor Árpád, több kiadásban

J.-L. BORGES, *Három Júdás-változat* (1944, argentin), ford. Karsai Gábor, több kiadásban

M. KUNDERA, *Hamis autóstop* (1964, cseh), ford. Zádor Margit = *Nevetséges szerelmek*, több kiadásban

Mindegyik rendelkezésre áll elektronikus formában.

Kötelező az alábbi elméleti vagy/ és kritikai szövegek közül közül 3-at olvasni (mindegyik szöveg letölthető a kurzus holapjáról is pdf-ben, rtf-ben vagy a megadott linken):

1. Hans-Georg GADAMER, *A megértés történetiségének hermeneutikai elvvé emelése* = Hans-Georg GADAMER, *Igazság és módszer*, Bp., Gondolat, 1984. 191-217. Más kiadása is van. Második rész / II / 1.

2. Jacques DERRIDA, *A struktúra, a jel és a játék az embertudományok diszkurzusában*, Helikon, 1994/1-2, "Az amerikai dekonstrukció" c. tematikus szám, 21-35.

3. Paul DE MAN, *Szemiológia és retorika* = Paul DE MAN, *Az olvasás allegóriái*, Szeged, Ictus, 1999, 13-34.

4. Paul DE MAN, *Mentegetőzések* = Paul DE MAN, *Az olvasás allegóriái*, Szeged, Ictus, 1999, 373-406.

5. Slavoj Žižek, *Az inherens törvényszerűség, avagy A hatalom obszcenitása*. Thalassa 1997/1, <http://www.c3.hu/scripta/thalassa/97/01/08ziz.htm>

6. Gilles DELEUZE – Félix GUATTARI, Rizóma,

<http://www.c3.hu/~exsymposion/HTML/fu/deleuze/foszoveg.htm>

7. Walter BENJAMIN, *A történelem fogalmáról* = Walter BENJAMIN, *Angelus novus*, Bp., Magyar Helikon, 1980. 959-974.

8. Hayden WHITE, *A történelmi cselekményesítés és az igazság problémája* = Hayden WHITE, *A történelem terhe*, Bp., Osiris-Gond, 1997, 251-278.

9. FARKAS Zsolt, *Győz a jó*, Műút, 013 (2009), 56-69,

<http://www.muut.hu/korabbilapszamok/013/farkas.pdf>

10. FARKAS Zsolt, *Nem és nemzet*, Kalligram, 2010/11, 47-61,

<http://www.kalligram.eu/Kalligram/Archivum/2010/XIX.-evf.-2010.-november/Nem-es-nemzet>

11. Barbara JOHNSON, *A kritikai különbözőség: BartheS/BalZac*, Helikon, 1994/1-2. 140-148.

12. Madonna KOLBENSCHLAG, *A Szépég kiűzi a gonoszt a Szörnyetegből* = Madonna KOLBENSCHLAG, *Búcsúcsók Csipkerózsikának*, Debrecen, Csokonai Kiadó, 1999, 188-240.

13. Stanley FISH, *Bizonyítás vagy meggyőzés: A kritikai tevékenység két modellje* = *Az irodalom elméletei III*, szerk. THOMKA Beáta, Pécs, Jelenkor, 1997, 5-27.

+1. Választott könyv vagy fejezet az ajánlott olvasmánylistából.

A kollokviumon követelmény az órák címében szereplő fogalmak, nevek enciklopédikus bemutatása 8-10 percben.

Ajánlott irodalom, a tantárgyi egység egészéhez (legalább 3 irodalmi tétel, lehetőleg 1 idegen nyelvű) vagy 12–15 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

BACSO Béla (szerk.), *Szöveg és interpretáció*, Bp., Cserépfalvi, 1992.

BÓKAY Antal – ERŐS Ferenc (szerk.), *Pszichoanalízis és irodalomtudomány*, Bp., Filum, 1998.

Terry EAGLETON, *A fenomenológiától a pszichoanalízisig*, Bp., Helikon, 2000.

Umberto ECO, *Hogyan írjunk szakdolgozatot?*, Bp., Kairosz, 1996.

Roman JAKOBSON, *Hang – jel – vers*, Bp., Gondolat, 1972.

KISS Attila Atilla – KOVÁCS Sándor s.k. – ODORICS Ferenc (szerk.), *Testes könyv I-II.*, Szeged, Ictus–JATE, 1996.

Thomas S. KUHN, *A tudományos forradalmak szerkezete*, Bp., Osiris, 2002.

Vincent B. LEITCH, *Amerikai irodalomelmélet és irodalomkritika*, Pécs, JPTE, 1992.

Irena R. MAKARYK (ed.), *Encyclopedia of Literary Theory: Approaches, Scholars, Terms*, Toronto & Buffalo & London, University of Toronto Press, 1993.

Paul DE MAN, *Eszztétikai ideológia*, Budapest, Janus–Osiris, 2000.

THOMKA Beáta (szerk.), *Az irodalom elméletei I-V.* Pécs, Jelenkor, 1996.

René WELLEK – Austin Warren, *Az irodalom elmélete*, Bp., Osiris, 2002.